

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

B. Canton (PvdD)

(d.d. 4 april 2017)

Nummer

3283

Onderwerp

Risico's mestverwerking als energiebron

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Vrijdag 31 maart jongstleden kwam in Zevekote te België een salpetergaswolk vrij, die leidde tot een evacuatie van vele honderden mensen uit twee dorpen, die pas na een dag weer terug konden naar hun woningen.

De tank was vrij nieuw en was acht dagen voor het ongeluk nog gekeurd. Het bedrijf stond in de sector bekend als toonbeeld van duurzame mestverwerking en heeft alle vergunningen die noodzakelijk zijn.

Toxicoloog Jacob de Boer geeft aan dat het inademen van salpeterzuur slecht is voor de longen. Ook kun je er volgens hem enorme brandplekken door oplopen, met grote littekens als gevolg. Bij een incident met zwavelzuur blijken mensen last te kunnen krijgen van irritaties aan ogen en luchtwegen.

1. *In hoeverre beoordeelt u mestfabrieken als een duurzame en veilige manier van energievoorziening? Kunt u dit nader onderbouwen?*

Antwoord

Wij gaan er bij de beantwoording vanuit dat u met 'mestfabriek' doelt op een mestverwerkende installatie waar energie wordt gewonnen uit mest.

Net zoals de vergelijkbare verwerking van andere reststromen zoals rioolslib en groente-, fruit- en tuinafval, is dit volgens het college onder voorwaarden een goede manier van verwerking van deze afvalstromen. Op deze wijze levert het afval een bescheiden maar niettemin waardevolle hoeveelheid hernieuwbare energie op waarvoor geen fossiele energiebron hoeft te worden ingezet.

Mits de verwerking wordt uitgevoerd in daartoe ingerichte locaties die zijn vergund volgens, en voldoen aan onze Nederlandse wet- en regelgeving, achten wij dit een veilige manier van afvalverwerking en energieopwekking.

Wat is in Zuid-Holland de maximaal provinciaal te vergunnen mestverwerkingscapaciteit?

Antwoord

Er is geen maximum gesteld aan een te vergunnen mestverwerkingscapaciteit in Zuid-Holland. Voor zover de provincie voor een aan te vragen mestverwerkingsinstallatie (MVI) het Wabo bevoegd gezag zou zijn, wordt de aanvraag getoetst aan de wet- en regelgeving op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening. Wanneer een aanvraag aan alle wettelijke eisen voldoet en past binnen het gemeentelijke bestemmingsplan, zal een vergunning onder voorwaarden verleend worden.

3. *Kunt u een overzicht overleggen van vergunde hoeveelheden salpeterzuur- en zwavelzuuropslag van de mestverwerkingsinstallaties (MVI's) in Zuid-Holland? Zo nee, waarom niet en bent u van plan om dit alsnog te gaan registreren?*

4. *Heeft de provincie een beeld van hoeveel MVI's en agrariërs gebruik maken van een chemisch luchtwassysteem en hoeveel agrariërs gebruik maken van wasvloeistof waarin bacteriën zitten? Zo ja, kunt u hiervan een overzicht geven? Zo nee, waarom niet en bent u van plan om dit alsnog te gaan registreren?*

Antwoord op vraag 3 en 4

In de regel zijn de colleges van Burgemeester en Wethouders het bevoegd gezag voor agrarische inrichtingen. Wij registreren de inrichtingen waarvoor Gedeputeerde Staten het Wabo bevoegd gezag zijn en kunnen u daar een overzicht van geven.

Vanwege een combinatie van activiteiten zijn Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland het Wabo bevoegd gezag voor in totaal vijf agrarische bedrijven. Aan één daarvan, het bedrijf Fleuren Middelharnis B.V. in Middelharnis, is namens Gedeputeerde Staten een omgevingsvergunning verleend voor een mestverwerkingsinstallatie. In deze installatie wordt geen gebruik gemaakt van salpeterzuur, maar van zwavelzuur waarvoor een opslagtank van 10.000 liter gebruikt wordt.

De overige vier agrarische bedrijven hebben geen mestverwerkingsinstallatie in gebruik. Wel maken zij gebruik van de voorgeschreven luchtwassers om de emissies vanuit de stallen naar de lucht te reduceren. In drie bedrijven betreft het een combiwasser op basis van bacteriën en één bedrijf, Gebr. Smits Holding B.V. in Zevenhuizen, maakt gebruik van drie identieke chemische luchtwassers op basis van zwavelzuur waarvoor een opslagtank van 4700 liter gebruikt wordt.

Aan de opslag van zwavelzuur zijn in de vergunning van beide bedrijven voorschriften verbonden, het gaat daarbij om technische eisen aan de opslagtank en gebruiks- en onderhoudsvoorschriften. Hiermee wordt de kans op incidenten en de gevolgen van eventuele incidenten geminimaliseerd.

5. *Met betrekking tot BRZO-bedrijven worden veiligheidsnormen gehanteerd.¹ Wordt voor luchtwassers ook een veiligheidsnorm gehanteerd? Zo ja, wat zijn deze normen en waarop zijn deze gebaseerd? Zo nee, kunt u aangeven waarom dat niet zo is?*

Antwoord

De veiligheids- of risiconormering waarnaar wordt verwezen, is vastgelegd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (hierna: Bevi). Landbouwactiviteiten worden door de wetgever niet als dermate risicovol beoordeeld dat deze zijn opgenomen in het Bevi. In het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn voor luchtwassers geen risiconormen of risicoafstanden opgenomen. Wel staan in §3.5.8 van het Activiteitenbesluit milieubeheer een aantal eisen genoemd waaraan luchtwassystemen dienen te voldoen. Om de veiligheid te waarborgen, worden ook aan de opslag van chemicaliën wettelijke eisen gesteld, zowel aan de installatie als aan het gebruik en onderhoud daarvan.

Voor een zorgvuldige ruimtelijke ordening gelden in Nederland richtafstanden per type activiteit en milieucategorie. Van deze richtafstanden wordt gebruik gemaakt door gemeenten bij het opstellen van bestemmingsplannen. Door voldoende ruimtelijke scheiding van functies in bestemmingsplannen vast te leggen, kan hinder en overlast zoveel mogelijk worden voorkomen.

6. *Worden de gevaren van het gebruik van salpeterzuur en zwavelzuur bij MVI's meegenomen in een milieueffectenrapportage (MER) of een andere risicobeoordeling? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?*

Bij de oprichting van een mestverwerkingsinstallatie is een omgevingsvergunning vereist, die zowel toestemming geeft voor het bouwen als voor het oprichten of wijzigen van een inrichting. Ingevolge de Wabo wordt de risicobeoordeling meegenomen in de omgevingsvergunning. Uit jurisprudentie volgt bovendien dat de oprichting van een mestverwerkingsinstallatie op grond van categorie 18.1 van onderdeel D van de bijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994 m.e.r.-beoordelingsplichtig is, als het gaat om een verwerkingscapaciteit van 50 ton per dag of meer. Dit betekent dat het bevoegd gezag in zo'n geval bepaalt of het opstellen van een MER noodzakelijk is. Risico's van ongevallen, vooral gelet op de gebruikte stoffen of technologieën, is één van de potentiële effecten die daarbij worden beoordeeld.

Een risicobeoordeling op grond van het Bevi is niet aan de orde, omdat de activiteit niet Bevi-plichtig is. Hooguit in het geval er binnen dezelfde inrichting ten behoeve van de mestverwerkingsinstallatie gevaarlijke stoffen worden opgeslagen, kan op grond van het Bevi alsnog de verplichting ontstaan om de risico's te beoordelen. De risicobeoordeling betreft dan niet de mestverwerkingsinstallatie, maar de opslag van betreffende gevaarlijke stoffen. Bij de door ons vergunde mestverwerkingsinstallatie is dit niet van toepassing.

¹ *Er zijn contouren waarbinnen de kans op een dodelijk ongeval groter is dan eens in de 100.000 jaar. Binnen deze contouren mag niet gebouwd worden. Voor nog gevaarlijkere stoffen geldt een norm van eens in de 1 miljoen jaar.*

7. *Wordt de aanvoer van salpeterzuur en zwavelzuur met tankwagens – wat betrekking heeft op het hele gebied van de route, i.p.v. alleen het gebied rond de MVI – meegenomen in de een MER of een andere risicobeoordeling? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?*

In principe worden ook de effecten van de aanvoer naar en de afvoer van de inrichting meegenomen in de m.e.r.-beoordeling. Zie verder het antwoord op vraag 6, voor zover antwoord 6 betrekking heeft op m.e.r.-beoordelingsplicht.

Vergelijkbaar met inrichtingen geldt ook voor het vervoer van gevaarlijke stoffen een risiconormering, namelijk op grond van het Besluit externe veiligheid transportroutes. Bij de oprichting van een mestverwerkingsinstallatie speelt dit besluit geen rol omdat het vervoer van gevaarlijke stoffen naar of van een inrichting niet tot de reikwijdte van de omgevingsvergunning hoort.

8. *Wat zijn volgens u de gevolgen voor de volk sgezondheid bij dergelijke incidenten?*

Een incident zoals een lekkage naar de open lucht leidt niet automatisch tot een blootstelling van medewerkers of omwonenden boven de veilige norm. Door de lekkage tijdig te beëindigen kan veelal voorkomen worden dat medewerkers en omwonenden worden blootgesteld aan te hoge concentraties. Verder kan de Veiligheidsregio (brandweer) afhankelijk van de situatie aanvullende maatregelen treffen om verspreiding en blootstelling aan dergelijke stoffen te voorkomen, bijvoorbeeld door het gebruik van een waterscherm, het adviseren aan omwonenden om ramen en deuren gesloten te houden of in het uiterste geval tijdelijke evacuatie.

In algemene zin kan men stellen dat verhoogde blootstelling aan sterke zuren de gezondheid kan schaden. Contact met de huid kan leiden tot irritatie, roodheid, jeuk en in ernstiger gevallen brandwonden. Bij inslikken of inhalatie van de dampen kan beschadiging optreden aan onder andere de slokdarm, de luchtwegen en de maag. Verder is het schadelijk voor de ogen: het veroorzaakt irritatie en prikkelt de traankanalen. Bij intens contact kan blijvende oogschade optreden.

9. *Met welke gevolgen voor flora en fauna wordt rekening gehouden in geval van dergelijke incidenten?*

Antwoord

Een incident of calamiteit waarbij salpeterzuur vrijkomt, kan naast gezondheidsklachten voor mensen ook schadelijk zijn voor flora en fauna. De omvang van dergelijke effecten is uiteraard afhankelijk van de omvang van de emissie. In geval van dergelijke incidenten maken flora en fauna onderdeel uit van de bestrijding van de gevolgen van het incident. Verder voorziet de omgevingsvergunning, in geval van morsen en lekkage, in maatregelen om verspreiding van emissies naar bodem en grondwater te voorkomen.

10. *In het geval dat de betreffende ondernemer de schade van een dergelijk incident niet zelf kan betalen, wie is er dan daadwerkelijk verantwoordelijk voor de schade?*

Antwoord

De betreffende ondernemer is verantwoordelijk voor de schade van een dergelijk incident. Indien deze de schade niet kan betalen en zich niet kan beroepen op schadeloosstelling door derden als een verzekeraar, is het niet uitgesloten dat de rekening bij de overheid terechtkomt. Ons college zet zich in om de financiële risico's die de overheid loopt bij schade die door bedrijven wordt veroorzaakt te beperken.

In de Omgevingswet is een grondslag opgenomen voor een bevoegdheid om financiële zekerheid te verlangen voor majeure risicobedrijven. Het instrument financiële zekerheidsstelling is bedoeld om niet-verhaalbare milieuschade te minimaliseren en te borgen dat eventuele saneringskosten na bedrijfsbeëindiging gedekt zijn zodat deze niet afgewenteld worden op de maatschappij.

Om de uitvoerbaarheid te vergroten en landelijk een gelijk speelveld te bevorderen heeft ons college er bij de rijksoverheid op aangedrongen om de voorgestelde bevoegdheid tot het verlangen van financiële zekerheid te veranderen in een wettelijke verplichting.

11. *Hoe schat u het risico in dat een dergelijk incident kan plaatsvinden in Zuid-Holland en welke voorzorgsmaatregelen worden er getroffen om dit te voorkomen?*

Antwoord

Zoals blijkt uit het antwoord op vraag 3 zijn GS het bevoegd gezag voor één mestverwerkingsinstallatie in Zuid-Holland. Bij deze installatie wordt geen gebruik gemaakt van salpeterzuur.

Met de vigerende milieu wet- en regelgeving en een adequaat niveau van toezicht en handhaving zoals wij dat in de Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2013-2017 hebben vastgesteld, wordt de kans op vergelijkbare incidenten en de gevolgen van eventuele incidenten geminimaliseerd. Een incident is echter nimmer geheel uit te sluiten.

12. *Gelden in Nederland dezelfde voorschriften als in België? Zo ja, acht u deze afdoende, gezien het feit dat de betreffende tank alle vergunningen had en acht dagen voor het ongeluk nog was goedgekeurd? Zo nee, wat zijn de verschillen waaruit kan blijken dat een dergelijk incident in Nederland formeel zou zijn voorkomen?*

13. *Bent u bereid aanvullende maatregelen te treffen? Zo ja welke?*

Antwoord op vraag 12 en 13

In Nederland gelden voor opslagtanks in het algemeen voorschriften die gebaseerd zijn op de van toepassing zijnde Nederlandse richtlijn Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (PGS). De PGS beoogt een afdoende beschermingsniveau te bieden voor onder andere de opslag van gevaarlijke stoffen. Wij zien dan ook geen noodzaak tot het treffen van aanvullende maatregelen. Zoals aangegeven in de beantwoording van vraag 11, is een incident nooit geheel uit te sluiten.

Den Haag, 30 mei 2017

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. J.H. de Baas

drs. J. Smit